

VU Research Portal

Pim Mulier: sportpionier die de sport van nut voorzag

van Hilvoorde, I.M.

published in

Tijdschrift voor Biografie
2015

document version

Publisher's PDF, also known as Version of record

[Link to publication in VU Research Portal](#)

citation for published version (APA)

van Hilvoorde, I. M. (2015). Pim Mulier: sportpionier die de sport van nut voorzag. *Tijdschrift voor Biografie*, 4(2), 83-85.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal ?

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

E-mail address:

vuresearchportal.ub@vu.nl

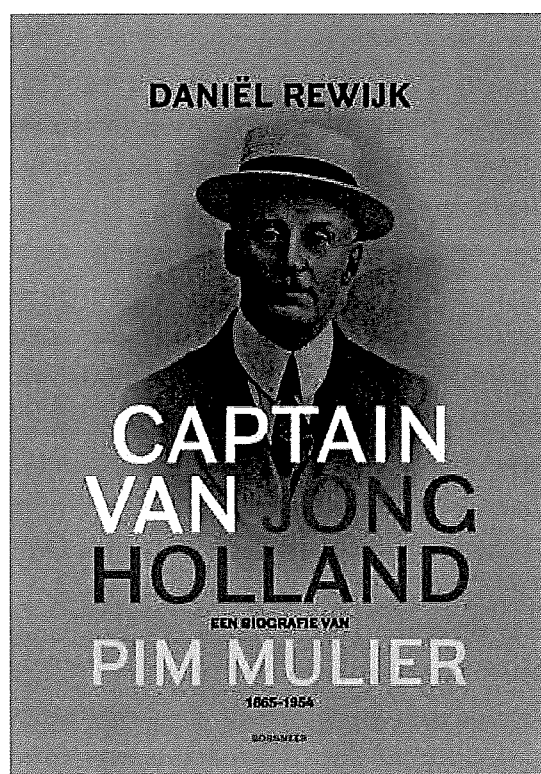
Pim Mulier: sportpionier die de sport van nut voorzag

Ivo van Hilvoorde

Daniël Rewijk, *Captain van Jong Holland. Een biografie van Pim Mulier, 1865-1954* (Gorredijk: Bornmeer, 2015)

Als gevolg van een gebrek aan kritische sportgeschiedschrijving is het beeld ontstaan dat één persoon eigenhandig zo'n beetje alle moderne sporten in Nederland heeft weten te introduceren, en daar in veel gevallen ook zelf in uitblonk. Hier en daar was al wel geknaagd aan dat beeld van Pim Mulier (1865-1954) als de onnipotente sportpionier, maar dat knagen was tot dusver vooral onvolledig, en in sommige gevallen al te scherp doorgeslagen naar de opvatting dat Mulier slechts een fabulant was die al zijn prestaties als bestuurder en atleet bij elkaar had gefantaseerd. Ook dat klopte niet, en dus lag er een dankbare taak voor een biograaf om dat beeld te corrigeren en nuanceren.

Het ontmystificeren is voor de biograaf, historicus Daniël Rewijk, echter geen doel op zichzelf. Daarvoor is de geschiedenis van Mulier te rijk en betekenisvol voor de vaderlandse sportgeschiedenis. Mulier was bijvoorbeeld de oprichter van de Nederlandse Voetbalbond en de internationale schaatsunie (ISU). Hij was verantwoordelijk voor de herinvoering van de Elfstedentocht, die hij zelf uitreed. En ja, hij was

ook nog de maker van het eerste doelpunt voor Oranje, in 1894 (in een niet-officiële interland). Zonder twijfel heeft Mulier veel betekend voor de institutionalisering en volwassenwording van veel sporten, zoals cricket en atletiek.

Mulier is om meerdere redenen een interessante sleutelfiguur voor de Nederlandse sportcultuur. Hij belichaamt de opkomst van de moderne sport in Nederland, in het bijzonder als nuttig en pedagogisch verantwoord tijdverdrijf. Dit is te danken

aan een mix van gunstige ingrediënten: Mulier werd vanaf zijn vroegste jeugd omgeven door pionierende sporters; als kleuter in Haarlem zag hij de wedstrijdschaatsers voor zijn huis en hij kwam al vroeg in aanraking met de aristocratische sporten (jacht, paardenraces, hondenraces). Op de kostscholen die hij bezocht werd hij gegrepen door Engelse sporten.

Mulier groeide op in een tijd die rijp was voor de popularisering van sport en institutionalisering op nationaal en internationaal niveau. Familiekapitaal stelde hem vrij van betaalde arbeid, en dat bood ruime mogelijkheden voor sportbeoefening. Mulier was een veelzijdig sporttalent, was onvermoeibaar in de uitoefening van vele sporten en had een bijna onstilbare honger naar zowel sportieve, bestuurlijke als sportjournalistieke erkenning. Voor Mulier was het vanzelfsprekend om door de week druk te zijn met het besturen van de schaatsbond, en in het weekend te strijden met de Haarlemse Football Club (HFC) om de kampioenstitel.

De biografie is een mooi uitgegeven en noodzakelijke aanwinst voor de Nederlandse sportgeschiedenis, die lange tijd is gedomineerd door korte-baanwerk en het reproduceren van leuke sportweetjes. Rewijk besteedt veel aandacht aan de context waarin Mulier opereerde, waarin sport op de agenda werd gezet en aan populariteit won, en aan de omstandigheden waaronder Mulier zichzelf naar voren wist te schuiven en positioneren als pionier. Als bestuurder was Mulier moralistisch, als sporter vaak rivaliserend en fanatiek. Mooi zijn de beschrijvingen van de wedstrijden om het kampioenschap tussen het HFC van Mulier en het Amsterdamse Rap van aanvoerder Herman Gorter. De strijd om (stedelijke)

dominantie en spelregels lijkt kleingeestig, maar de autonomie van clubs (gewend zelf te bepalen hoe en wanneer ze tegen wie speelden) stond op dat moment onder druk van de groeiende rol van sportorganisaties.

Rewijk waagt zich niet aan de grote lijnen of sociologische beschouwingen over de veranderende rol en betekenis van sport. Hij maakt geen gebruik van beproefde theorieën over de (verschillen tussen) popularisering van sporten en de (selectieve) toe-eigening van cultuur uit landen met meer prestige. Door het ontbreken van een dergelijk theoretisch kader wordt hier en daar ongewild de indruk gewekt dat het populariseren van sport het (deels vergeefse) werk was van een individu.

Rewijk kiest voor een cultuurhistorische benadering, die volgens de auteur meer ruimte zou bieden aan detail en nuanceverschillen. Dat zou een 'preciezer beeld' geven van de culturele betekenis van sport. Details geven soms inderdaad een goed en genuanceerd beeld. Of dat beeld met de gekozen benadering meer 'precies' is, is natuurlijk afhankelijk van de context waarin de details een plek krijgen en de helderheid waarmee die context is beschreven. En die context wil in de biografie nogal eens verschuiven. De opkomst van sport wordt soms geplaatst tegen de achtergrond van een opkomend gezondheidsdiscours, dat zich richt op de vermeende teloorgang van volkskracht en op de zorgen over het verval van lichaamskracht in een moderne, geïndustrialiseerde samenleving. Muliers sportideologie zou mede gevormd zijn onder invloed van de door 'eugenetica' ingegeven zorg over de volkskracht'. Een vaststelling die verder weinig toelichting of inhoud krijgt. Het volgende hoofdstuk beziet het

verhaal van Mulier meer vanuit een nationalistisch vertoog en zijn 'historiezucht'. Tegen het verwijt dat dit boek geen omvattend beeld geeft van de opkomst van sport in Nederland, kan de biograaf zich prima verdedigen door zich te beroepen op het feit dat het een biografie betreft, en dat dit slechts een van de mogelijke vensters is op de ontwikkeling van de moderne sport. Maar ook in de typering van 'een venster op de sport' schuilt een beperking. Want los van de bijdrage die Mulier had aan de ontwikkeling van sport, is er weinig spectaculairs over hem te vernemen. Dat wordt vooral duidelijk in het hoofdstuk over het verblijf van Mulier in Indië, een hoofdstuk dat wel heel anekdotisch voortkabbelt.

Buiten zijn rol als onvermoeibare en actieve sportpionier was Mulier vooral bezig met het onderhouden van zijn rol en status als pionier. Mulier is in de herfst van zijn leven druk doende met genealogisch onderzoek en het verzamelen van glas. Rewijk toont overtuigend aan dat Mulier hierin vooral gedreven lijkt te zijn door statusangst. Die periode van verzamelen en terugblikken onderstreept vooral ook het avontuurlijke bestaan in zijn jeugdjaren, gekleurd door het kunnen uitleven van zijn sportfantasieën. Dat uitleven was zijn primaire drijfveer en dat bleef hij overigens nog doen tot op hoge leeftijd. Ook daarin was hij een vooruitstrevend sportman. Zo volbracht hij in 1917 als 52-jarige deelnemer de Elfstedentocht (de oudste op dat moment).

Eind negentiende eeuw vindt een cruciale wending plaats in de regulering, beleving en legitimering van de sport. Mulier heeft daar in diverse rollen een belangrijke bijdrage aan geleverd. In een tijd dat sporten zoals hardlopen vooral werden gezien als

een bezigheid voor zonderlingen en kermisfiguren, was het legitimeren van (volgens velen geest- en moraal-dodende) sportbeoefening geen eenvoudige taak. Voor Mulier was het bijna een noodzaak, om een hoger nut voor de sport te formuleren. In eigen aristocratische kringen werd hij, zonder noemenswaardige opleiding of onderneming, niet altijd even serieus genomen. Iemand die zijn tijd 'doodde' met sport, die werd er bijna toe gedwongen om die schijnbaar nutteloze activiteit van een hoger doel te voorzien, en dat vond hij in de Engelse beschrijvingen van *games ethic* en *fair play*. Talrijk zijn dan ook de beschrijvingen van Mulier waarin de morele en karaktervormende waarde van sport werd benadrukt. 'Een jong sportmanneke', aldus Mulier, 'leert door het uitoefenen van een gemeenschappelijk spel, spelenderwijs recht van onrecht onderscheiden' (p. 81). Mulier werd door zijn tijdgenoten een 'ultieme sportpedagoog' genoemd. Een van de grootste verdiensten van Mulier schuilt mede in zijn bijdrage aan het legitimeringsvertoog over sport. Zijn ideaal dat de sport slechts werd beoefend door liefhebbers en amateurs mag inmiddels tot het verre verleden behoren, tot op de dag van vandaag legitimeren zijn ideeën over de instrumentele waarden van sport het werk van velen, om dat veronderstelde nut van sport te kunnen aantonen. Geboren in deze tijd zou de beweeglijke en 'overactieve' Mulier wellicht het advies gekregen hebben: ga jij maar lekker veel sporten. Het is mede de verdienste van Mulier zelf dat dit inmiddels een advies is, dat verder geen legitimering behoeft. Het is de verdienste van zijn biograaf dat die hem de plaats in de (sport)geschiedenis heeft gegeven die hij verdient.